

20 år
akademikerne
1997-2017

Individuell pensjonssparing

3. november 2017

Anders Kvam

Akademikernes hovedsyn på ny IPS

hatt for dårlig skatteinsentiver samtidig som sparerammen har vært alt for lav. Med en økt spareramme og skattlegging som alminnelig inntekt ved uttak, kan den nye ordningen bli et viktig supplement til kollektiv pensjonssparing. Rammene for sparing er likevel ikke slik at

Pensjon på tilbud ?

.... eller mulighet til å sikre like god pensjon for alle

.... eller mulighet til for god pensjon for noen

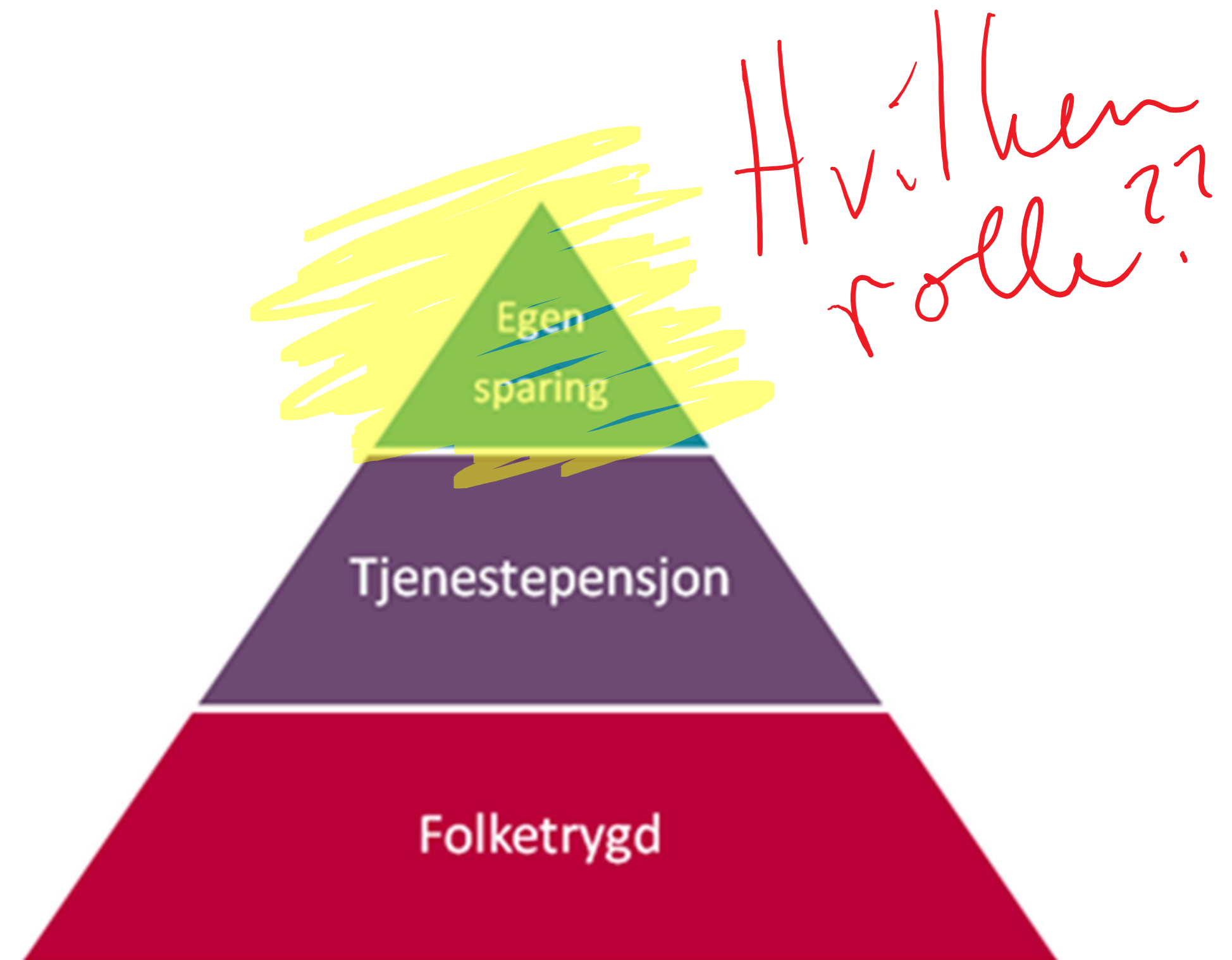

- Individuell pensjonssparing
  - Systembetragtning
  - Skatteincentivers rolle
- Trenger vi egentlig individuell pensjonssparing ?
- Noen betraktninger på valgt utforming av ny IPS
- Forholdet til kollektive ordninger

Pensjonssystemet

- **Før**
  - Lønnerstatning ved bortfall eller mangel på inntekt
- **Nå**
  - Uttak fra en slags spareordning ?

MANNEMAKT: Få folkevalgte kvinner. **SIDE 18 OG 19**

KLASSEKAMPEN

Tirsdag 21. mars 2017. Nummer 68. Uke 12. Årgang 49. Løssalg: 32 kroner

A-avis

Venstresidas dagsavis

» En slags fortsettelse av den gamle helvetesstriden fant sted i Staffeldsgate i går. **SIDE 9** Åse Brandvold

» Det kreves mer enn monoftonger og pressede bukser for å være en velfungerende demon i våre dager. **SIDE 12 OG 13** Finn Lunker

Sp større enn Frp
Sp er større enn Frp for første gang siden 1990-tallet. Nå får Sp hele 14,3 prosent og Frp 11,1 prosent på målingen Infact har tatt opp for Trygve Slagsvold Vedums parti.

POLITIKK, SIDE 4 OG 5

Kan få statsstøtte

Dagbladet har fått så mange nye digitale abonnenter at avisa kan få pressestøtte. – Vi er på mange måter i ferd med å bli en abonnementsavis, sier sjefredaktør John Arne Markussen.

KULTUR, SIDE 26 OG 27

Få damer i hovedrollene

SKEIVT: Under en tredel av norske kinofilmer har en kvinne i en av hovedrollene, viser nye tall. – Kvinner har også levd spennende liv i alle år, og det må vi fortelle, sier skuespiller Heidi Toini.

KULTUR, SIDE 24 OG 25

Fire av ti under 30 frykter for pensjonen:

De unge frykter dårlig pensjon

REDDE: 45 prosent av ungdom under 30 år tror ikke de vil få nok i pensjon til å leve et godt pensjonistliv. Tillitsvalgt Åsne Skjelbred Refsdal maner unge til pensjonskamp.

SIDE 6 OG 7

PENSJONSKAMP: Åsne Skjelbred Refsdal i Norsk Tjenestemannslag vil mobilisere ungdom til kamp for økt pensjon.

Ivrer for fransk reform

ROBBE: Florence Dufaix og Brigitte Marchese håper at radikale Jean-Luc Mélenchon skal snu opp ned på fransk politikk. De vil stemme blankt om han ikke går videre til andre runde.

SIDE 14 OG 15

4 av 10 unge tror ikke de vil få god nok pensjon til å få en «god pensjonisttilværelse»:

Unge frykter for pensjonen

URO: Unge i arbeidslivet frykter de får for lav pensjon. Fagbevegelsen girer seg til kamp for en bedre tidligpensjonsordning.

PENSJON

Av Pål Hellesnes (tekst) og Christopher Olsson (foto)

Kommer du til å få nok i pensjon til å ha en ok pensjonisttilværelse? Hvordan du svarer på det spørsmålet, avhenger trolig i stor grad av hvor gammel du er.

Ifølge en fersk undersøkelse gjort av Opinion på oppdrag for pensjonsgiganten KLP er det et tydelig skille i synet på framtidig pensjon:

■ Blant de over 50 år, svarer 40 prosent ja til at de vil få levelig pensjon. Kun 22 prosent svarer nei.

■ Blant de under 30 år, svarer hele 45 prosent ja, og bare 23 prosent ja. Også blant offentlig ansatte, som tradisjonelt har hatt gode pensjonsordninger, er det langt flere unge som svarer nei (34 prosent) enn ja (23 prosent).

Må jobbe lenge

Et sentralt mål med pensjonsreformen som ble vedtatt i 2005, var å få folk til å jobbe lenger og ta ut pensjon seinere. Noen av de viktigste virkemidlene for å oppnå det, var å belønne lange karrierer ved å gi mer i pensjon for hvert ekstra år man jobber, og å kutte hardt i pensjonene for dem som går av tidlig.

Undersøkelsen viser at unge har tatt hintet. Mens 30 prosent av dem som er over

Erik Orskaug

FAKTA

Pensjon:

■ Hovedregelen i folketrygden er at alle år i arbeid teller for hva man får i pensjon. Desto tidligere du tar ut pensjon, desto mindre får du per år.

■ Levealdersjusteringen i folketrygden innebærer at pensjonen går ned i takt med at gjennomsnittlig levealder går opp. Denne mekanismen blir gradvis innført, og dermed rammes de som i dag er unge hardere enn de eldre.

■ Pensjonsordningene i offentlig sektor skal reformeres, for å bli mer i tråd med folketrygden. Det kan bli del av lønnsoppgjøret i 2018.

alder, tror bare 20 prosent av de under 30 år at de kan gå av så tidlig.

Pensjonsundersøkelsen har gjort en rundspørring blant kommunale arbeidsgivere om hvordan de ønsker at pensjonsordningene for offentlig ansatte skal fungere. De to viktigste ønskene arbeidsgiverne har, er å få mer forutsigbare pensjonsutgifter og å få de ansatte til å jobbe lenger.

Sikre sliterne

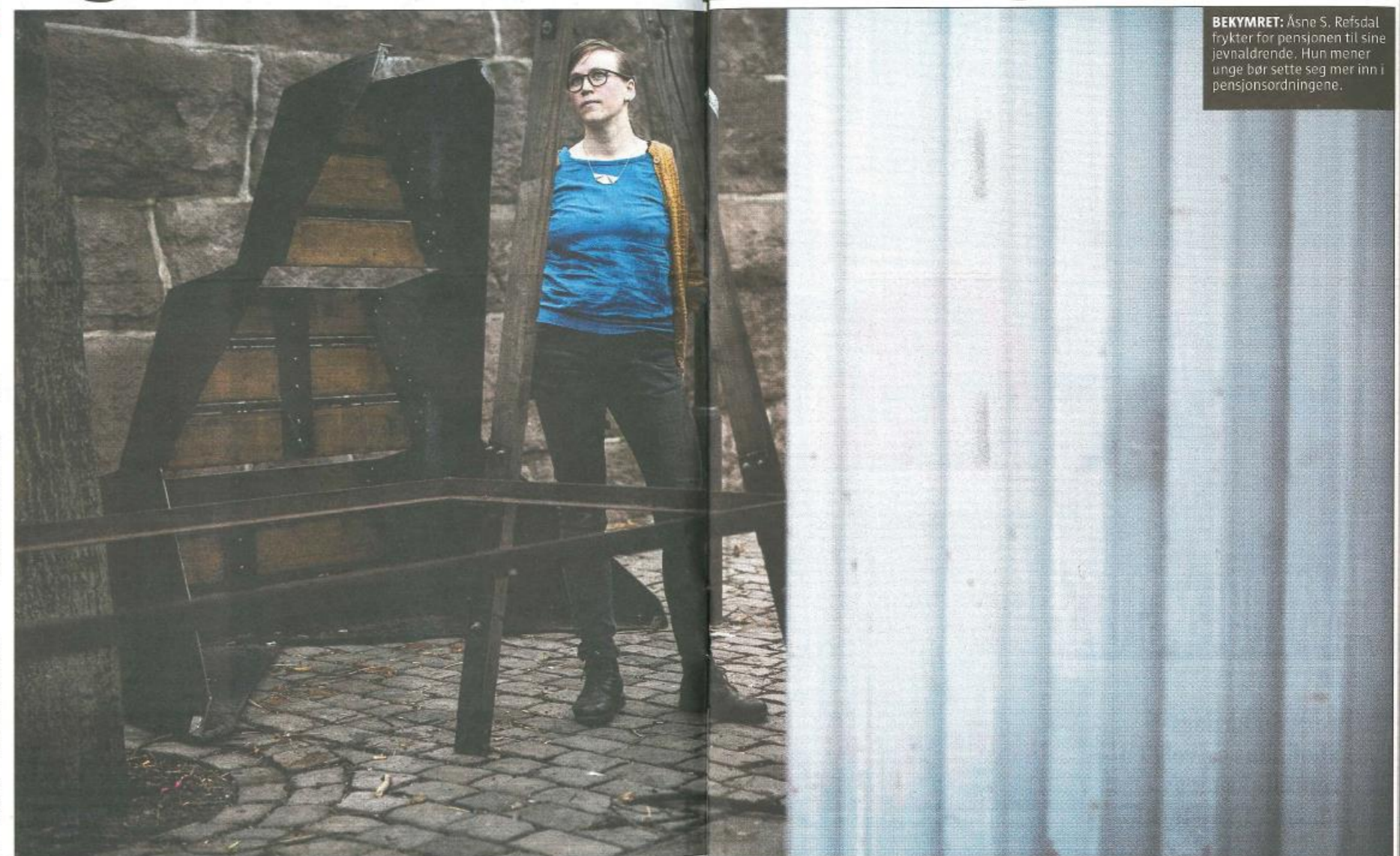
For tida pågår det en omfattende prosess for å tilpasse pensjonsordningene for offentlig ansatte til den nye folketrygden. Regjeringen har foreslått en modell som ligner mye på pensjonsordningene i privat sektor.

Erik Orskaug, sjeføkonom i fagorganisasjonen Unio, sier regjeringens modell kan være et levelig utgangspunkt.

– Det vil bli mer forutsigbare kostnader for arbeidsgiver. Det vil fortsatt kunne bli en meget god ordning for arbeidstakerne, og det vil være en ordning som raskere kompenserer ved å jobbe lenger enn den ordningen vi har.

Men modellen har en åpenbar svakhet, påpeker han:

– Omleggingen slår sosialt urettferdig ut, særlig for dem som må gå av tidlig. Vi må

BEKYMRET: Åsne S. Refsdal frykter for pensjonen til sine jevnaldrende. Hun mener unge bør sette seg mer inn i pensjonsordningene.

Vil mobilisere unge arbeidere til pensjonskamp

– At unge er bekymret for sin egen pensjon er ikke rart. Alderspensjonen i folketrygden skal reduseres, og særlig vi unge må ta støytten, sier Åsne Skjelbred Refsdal til Klassekampen.

Landbruksdirektoratet, men for tida jobber hun som heldidstiltitsvalgt for LO-forbundet Norsk Tjenestemannslag (NTL). Hun står i spissen for en konferanse som skal samle mer enn 150

tere pensjon. Konferansen holdes 27. mars.

– Vi må forstå konsekvensene av pensjonsreformen og forsøke å gjøre noe med det.

– Kan man ikke bare jobbe noen år ekstra, slik reformen

– Det høres jo ut som at alle kan velge å stå lenge i jobb, men slik er det ikke. Systemet er en belønning for dem som har rolige jobber og er utrolig urettferdig for dem som har tunge fysiske jobber,

av tidlig, sier Refsdal.

– I din jobb går vel dette greit?

– Per i dag ser det bra ut for meg, men jeg vet jo ikke. Jeg vil ha et system som sikrer alle. Det handler om solidari-

Spare selv ?

- Er ikke forventet pensjon som forventet – resten må du ordne selv.
- Pensjonssparing
  - I dag ingen dedikerte pensjonssparprodukter som kan anbefales
  - Men mange andre måter å spare på
    - Bank
    - Aksjer/fond
    - Eiendom
    - mv.

IPS

MY

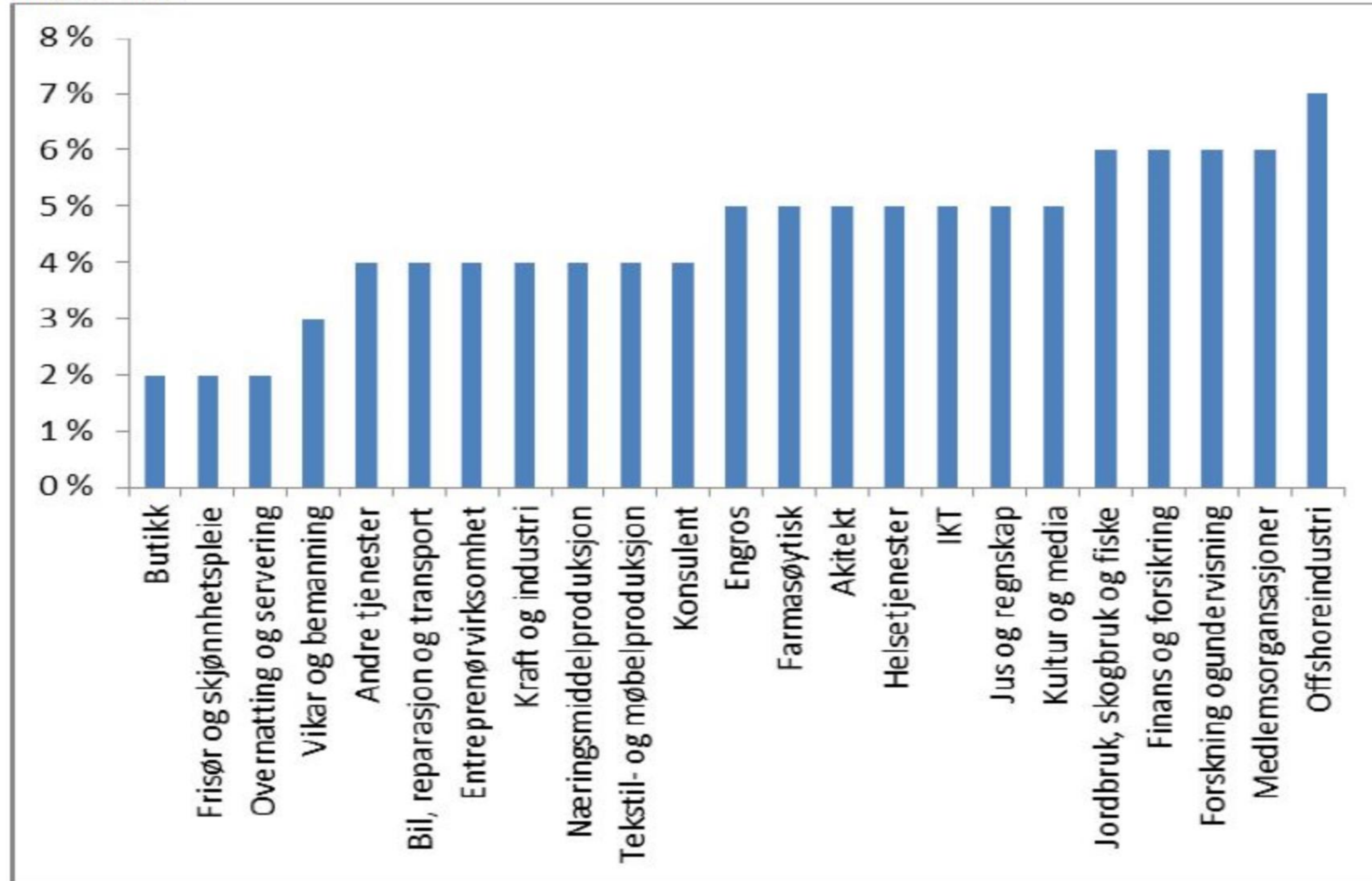

Hvem er ny IPS for ? (viktig for....)

- De som kommer dårlig ut i folketrygden
  - Lav/kort/??? opptjening
  - Høy lønn
  - ???
- De som ikke har god tjenstepensjonsordning
  - Store variasjoner mellom bedrifter / bransjer
  - Er ikke individuelle muligheter i kollektiv ordning
- Selvstendig næringsdrivende
  - Ikke adgang til tilsvarende sparenivåer som ansatte

Figur 7. Gjennomsnittlig generell innskuddssats per bransje. Fra 0/1 G – 12 G beregnet i prosent av antall arbeidstakere.

Skatteinsentiver – for arbeidstaker/pensjonsmottaker

- **Gammel IPS**
  - Kjøpes med beskattede midler
  - Fradrag i alminnelig inntekt
  - Utbetaling som pensjonsinntekt
- **Tjenestepensjon**
  - Arbeidsgivers innbetaling beskattes ikke
  - Pensjonen beskattes som pensjonsinntekt
- **Arbeidstakers egenandel til tjenestepensjon**
  - Trekkes fra netto lønn
  - Fradrag i alminnelig inntekt
  - Utbetaling som pensjonsinntekt
- **Ny IPS**
  - Kjøpes med beskattede midler
  - Fradrag i alminnelig inntekt
  - Utbetaling skattes som alminnelig inntekt
- **Alminnelig sparing**
  - Kjøpes med beskattede midler
  - Ingen fradrag (unntatt tap)
  - Utbetaling med gevinstbeskatning
- **Formueskatt**
  - Kun for alminnelig sparing av disse

Statens bidrag til pensjonssystemet (pillar 2 og 3)

Hvem bestemmer hvor mye skatteinsentiver du treffes av?

- Arbeidsgiver sparer for de ansatte
- AFP-ordningen
- Arbeidsgivers tilskudd vs arbeidstakers tilskudd
- Individuell sparing

Problemstillinger

- Hvorfor skal skattefradraget (og statlige tilskudd) variere så ekstremt avhengig av hvor du jobber ?
- IPS-fradraget kommer i tillegg til alle de andre

Individuelt perspektiv

- Pensjonsordning på jobben

- AFP

- Fripoliser

- Pensjonskapitalbevis

- Pensjonsbevis

- Oppsatte rettigheter

- IPA/IPS/Ny IPS

- Egen sparing

- Livrenter

- Forsikringer

- mv.

- Avkastning

- Regulering

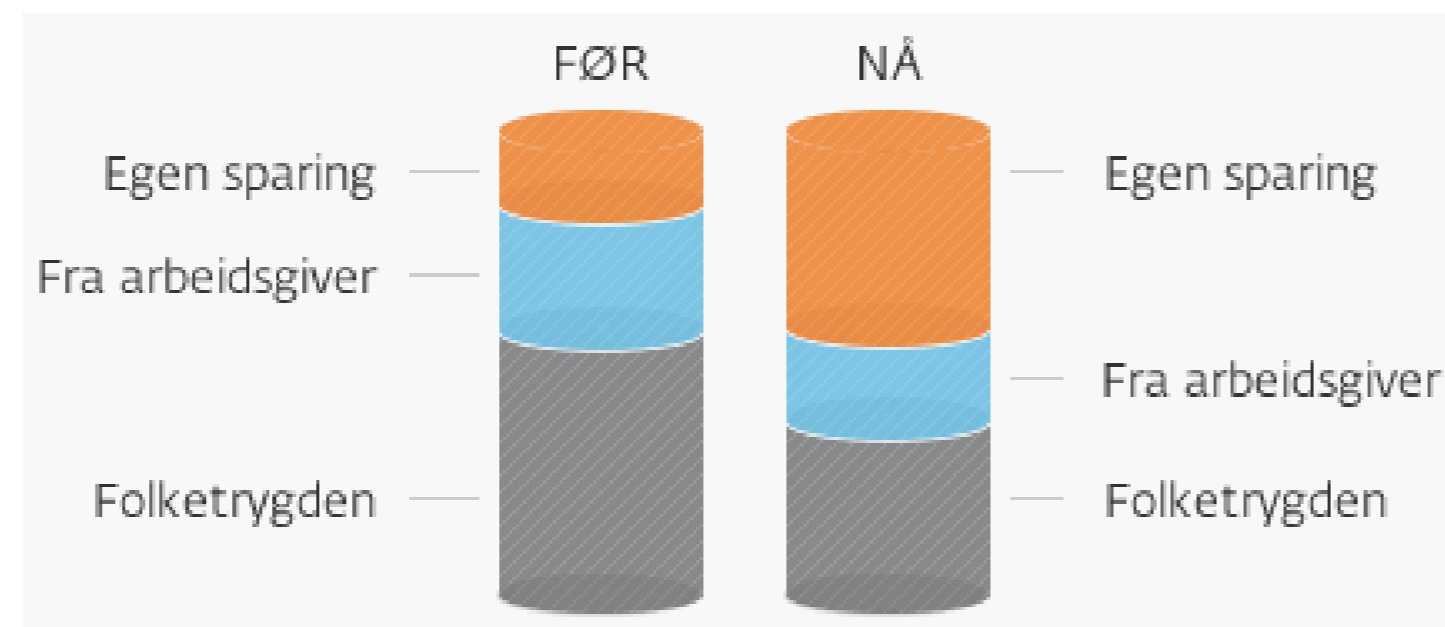
- Investeringsvalg

- Hva kan gi bedre eller billigere pensjon ??

- Skjønner medlemmene dette ?

- Gjør de riktige valg ?

- Hvordan hjelpe dem ?

«To-do»-listen for en bedre pensjon

Det er flere enkle grep som kan gi deg bedre pensjon. Kan du krysse av på alle disse punktene?

Avkastning og kostnader

Pensjonens størrelse er avhengig av pensjonsbeholdningen

Pensjonsbeholdningen består av
innskutte beløp, avkastning og fratrukket evt kostnader

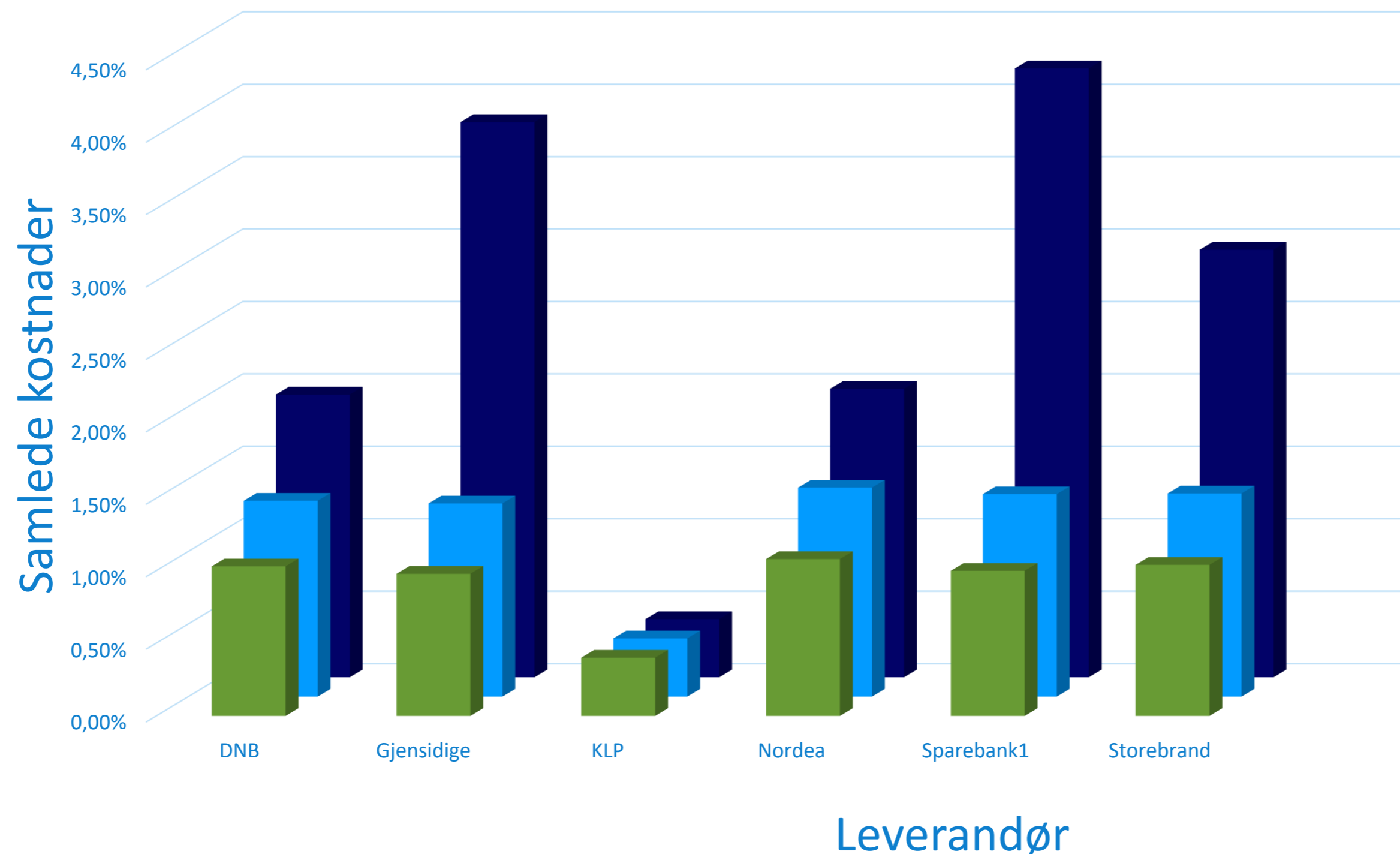
God avkastning gir god pensjon

- Hvordan få dette til ?

Lave kostnader gir god pensjon

- Kan en få god forvaltning til lav kostnad ?
- Betyr det noe hva det koster ?

Totalt kostnader pensjonskapitalbevis ved ulik beholdning, (50 pst aksjeandel)

NB!
Tallene er gamle
og trolig ikke helt riktige.

Adoptert til Norge
- Mor anga meg til GESTAPO
 NY BOK • SIDE 34 OG 35

Derfor blir du
HEKTA PÅ NESE-SPRAY

TIPSENE DU BØR FØLGE

BENTE (48) HAR BRUKT DEN HVER DAG I 20 ÅR

SIDE 12 OG 13

Dagbladet

Tirsdag 22. oktober 2013 Nr. 290. Uke 43. 145. årgang. Løssalg kr 20,00

Slik kan du
SLIPPE PENSJONS-SPARING

SLAPP AV, DET ER HÅP!

FIRE VERDIFULLE RÅD

Tror «Maria» ble
SOLGT

Jakter på jentas mamma

SIDE 4 OG 5

7 02280 010000

BESTILL L'AMOUR

1 000 000 BILLIGE REISER PÅ SAS.NO
 BESTILL SENEST 29. OKTOBER

SAS

Reiseperiode 18. november 2013 - 31. mai 2014 (slike reiseperioder gjelder, se sas.no). Sam 2:11 kr 19:25 % rabatt på billettprisen ekskl. skatter/avgifter. Antall plasser er begrenset. På enkelte avgangsdager/høysejning kan det være 13 eller ingen billetter til laveste pris. Som medlem av EuroBonus oppgrader du poeng.

Privat

Hjernen ikke skapt for å tenke på pensjon

Hjernen er ikke skapt for pensjonssparing, ifølge hjerneforsker Elin Helander. Finansbransjen må derfor vekke følelser når den skal lokke kundene til å spare.

PRIVATØKONOMI

Anita Hoemsnes
 Oslo

F orlokkende bilder av en strand på Bahamas, en fin bil eller en gjeng glade mennesker rundt et restaurantbord. Dette må til for å lure hjernen din til å synes det er greit å spare til pensjon, ifølge den svenske hjerneforskeren Elin Helander.

Hun gikk fra en forskerstilling innen kognitiv nevrovitenskap på Karolinska Institutet i Stockholm for å starte opp selskapet MoneyMind, et selskap som har mål om å øke bevisstheten rundt hvordan adferd og økonomi henger sammen.

Forrige uke snakket hun til alle ansatte i Storebrand. Det er en viktig høst for selskapet, den viktigste på mange år.

To nye produkter kommer på markedet, og kan bidra til det flere aktører har kalt en «sparere-volusjon»:

- Aksjesparekonto innføres 1. september.
  - IPS (Individuell pensjons-sparing) kommer 1. november.
- Alle norske banker og fondsselskaper har kastet seg ut i kampen om kundene.

Helander helte først kaldt

vann i blodet på tvrige Storebrand-ansatte.

- Vi kan bytte ut syke hjerner og sende folk ut i verdensrommet. Men det å få hjernen til å skjønne at den må spare til pensjon. Det klarer vi ikke, sa hun til et fullstappet auditorium på Storebrands hovedkontor på Lysaker.

«Sparing er som røyking»

Tallrike undersøkelser bekrefter dette. I en undersøkelse Helander refererte til, svarte 96 prosent at det var viktig å spare, mens kun 27 prosent svarer at de sparer nok.

- Det er et gap mellom det vi vil gjøre og det vi faktisk gjør, sier hun.

Og legger til: - Sparing er som røyking. Alle vet at det er farlig å røyke, men mange gjør det. Alle vet at man bør spare, men gjør det ikke likevel.

Forskningen innenfor «behavioral finance» er relativt ny, men ble aktualisert etter finanskrisen.

- Dette er en ung vitenskap, og mitt mål er å forske på å finne løsninger for å få til den økonomiske oppførselen vi trenger som mennesker, sier Helander.

- Publisert forskning har påvist at hjernen vår ikke er laget for pensjonssparing, for sparing til pensjon, innebærer at man planlegger 40 år frem i tid og det

klarer man ikke, sier hun.

En naturlig årsak til det, er at det ikke er så lenge siden gjennomsnittlig levealder var rundt 40 år, så da var det ikke nødvendig å tenke langsiktig, påpeker Helander.

Slik fungerer hjernen:

- Den søker rask belønning. Den trenger et sterkere enn vår vilje.
- Hjernen er designet for å løse problemene her og nå. Ikke for ting som skjer om ti til 30 år - som å spare til pensjon.

- Altså er hjernen en belønningssjunkte. Den er lat og har vanskelig for å tenke langsiktig. Sparing handler om å avstå belønning i dag, om ikke alltid å ta den raskeste veien. Spare til pensjon oppfattes som kjedelig, og hjernen vil for all del unngå kjedelige ting, sier Helander.

Appene skal få deg til å spare

Appene som er på markedet nå, er nettopp designet for å lure hjernen til å spare. Dreams-appen, som over 60.000 svensker har tatt i bruk, og som Storebrand snart lanserer på det norske markedet, appen Spare som DNB lanserte før sommeren, og det norske selskapet Spiffis app hvor Nordea har gått inn som samarbeidspartner, har alle den samme oppskriften:

- Publisert forskning har påvist at hjernen vår ikke er laget for pensjonssparing, for sparing til pensjon, innebærer at man planlegger 40 år frem i tid og det

Altså er hjernen en belønningsjunkie. Den er lat og har vanskelig for å tenke langsiktig

Elin Helander, hjerneforsker

banken trekker et sparebeløp. Det er det eneste som fungerer, ifølge Helander.

- Informasjon har ingen verdi for mennesker før man legger følelser til det. Derfor må man jobbe med å vekke følelser, sier hun.

Pensjonist med vr-briller
 Helander sier finansbransjen snart vil ta i bruk vr-briller med bilder fra en mulig pensjonisttilvarelse for at kundene skal kunne forestille seg hvordan

fremtiden deres som pensjonist kan bli.

Ikke alle mennesker er like bevisstløse når det gjelder sparing. Statistikken fra Verdtpapirfondenes Forening viser det spares over 700 millioner kroner i fond gjennom spareavtaler hver måned.

- Noen grupper av mennesker klarer lettere enn andre å kjenne en sterk kobling til fremtiden. Forskning viser at denne gruppen også sparer mer, og er flinkere til å ta beslutninger som er fra for dem i fremtiden. Andre har ikke den evnen i det hele tatt, sier Helander.

anita.hoemsnes@dn.no

akademikerne

Takk for oppmerksomheten

Følg Akademikerne på sosiale medier

www.facebook.com/akademikerne

www.twitter.com/akademikerne